

Platform Bèta Techniek

Connect | 07 2015

Publiek Privaat Samenwerken in Centres of expertise en Centra voor innovatief vakmanschap

Mbo special

Diversiteit in beeld: het Regionaal Investeringsfonds

De arbeidsmarkt verandert snel en de behoefte aan goed opgeleide en wendbare vakmensen groeit. En dat betekent dat we voor de uitdaging staan om banen van de toekomst nu al een plek te geven binnen opleidingen. Om die uitdaging succesvol aan te gaan is het van groot belang dat beroepsonderwijs en bedrijfsleven de handen in één slaan. Door samen te werken kan middelbaar beroepsonderwijs nauw aansluiten op de regionale economie en bovendien kan op die manier regionale innovatiekracht worden versterkt. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) wil om die reden een verdere impuls geven aan publiek-private samenwerking (pps) tussen mbo, bedrijfsleven en overheid. Het Regionaal Investeringsfonds mbo (RIF) is in het leven geroepen om dat mogelijk te maken. Dit fonds loopt nu twee jaar en is financieel gezien nog niet halverwege. Tijd voor korte analyse: waar staan we met de publiek-private samenwerkingsverbanden die hieruit zijn voortgekomen?

Het hoofddoel van het RIF is het verbeteren van de aansluiting van mbo op de regionale arbeidsmarkt. Snelle technologische ontwikkelingen zorgen voor een steeds grotere behoefte aan goed opgeleide vakmensen met actuele kennis en vaardigheden. Daarbij is aanvullende subsidie beschikbaar voor het doelmatiger organiseren van het opleidingsaanbod, met als doel dat onderwijsinstellingen het opleidingsaanbod onderling beter afstemmen. Het fonds is ook opgenomen in het Techniekpact (2013), als actielijn om de juiste vakmensen voor de toekomst op te leiden en de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te verbeteren. Daarnaast kan het RIF bijdrage leveren aan de doelstellingen van het onlangs gelanceerde Zorgpact (2015), want ook de zorg vraagt om beter op de praktijk afgestemde opleidingen. Dankzij het RIF zijn in 2014 en 2015 inmiddels 47 publiek-private samenwerkingen van start gegaan. Financieel gezien is het RIF nog niet halverwege, want de 47 samenwerkingsverbanden hebben samen bijna €40 miljoen van de beschikbare €100 miljoen gekregen. Dit betekent dus dat er nog ruim €50 miljoen te verdelen is in de komende twee jaar. De komende jaren wordt hard gewerkt nog meer samenwerkingsverbanden succesvol te starten en de inmiddels gestarte samenwerkingsverbanden uit te bouwen en te verduurzamen.

Investeren in het onderwijs

In totaal wordt er veel meer geïnvesteerd in een betere aansluiting van het mbo op de arbeidsmarkt dan alleen de toegekende

De regeling in cijfers

€100 miljoen beschikbaar vanuit ministerie t/m 2017

€200 miljoen maximaal gematcht vanuit bedrijfsleven/onderwijs

Laagst toegekende bedrag van aanvraag:	€ 306.000
Hoogst toegekende bedrag van aanvraag:	€ 2000.000
Gemiddelde toekenning per aanvraag:	€ 800.000

RIF 2014

33 aanvragen

18 gehonoreerd

€14 miljoen vanuit ministerie

RIF 2015

54 aanvragen

29 gehonoreerd

€24 miljoen vanuit ministerie

RIF-bijdrages. De RIF-bijdrage moet namelijk gematcht worden met minimaal eenzelfde bijdrage uit het bedrijfsleven en mag maximaal een derde van de totale begroting over de eerste 4 jaar omvatten. Dit betekent dat er mede dankzij het RIF voor een totaal van €120 miljoen wordt geïnvesteerd in publiek-private samenwerkingen door overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Die investering zal uiteindelijk oplopen tot meer dan €300 miljoen.

Diversiteit

Het aantal samenwerkingsverbanden tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven groeit en daarmee groeit ook de diversiteit. Dat blijkt alleen al uit de naamgeving die wordt gebruikt voor de samenwerkingsverbanden. 'Centrum' is de meest populaire typering, voortbordurend op de Centra voor Innovatief Vakmanschap. De term komt ook voor in namen als Topcentrum, Centrum voor Ondernemerschap, High Tech Centre of Centrum voor Gezondheidstechniek worden gebruikt. Maar de variatie is groot, andere voorkomende namen zijn bijvoorbeeld Lab, House, Campus of simpelweg "PPS".

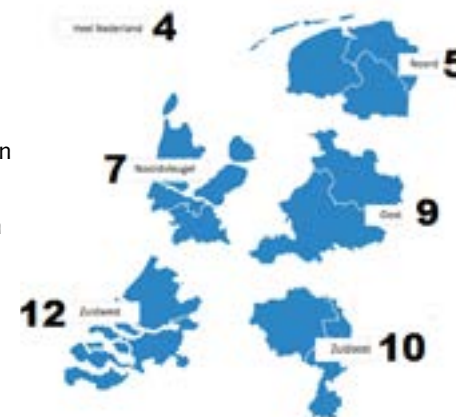
Diversiteit in samenwerkingen is niet alleen zichtbaar in de naamgeving die ze gebruiken. Dit hoofdstuk laat onder andere zien hoe de pps'en zijn verspreid over het land, of zij wel of geen fysieke locatie hebben en welke sectoren ze bedienen. Ook kenmerken als specialisatie, opleidingsniveau en arbeidsmarktgerichtheid komen aan bod. Aan het eind van het hoofdstuk gebruiken we de dimensies 'focus' en 'positionering' om verschillende typen pps'en te onderscheiden.

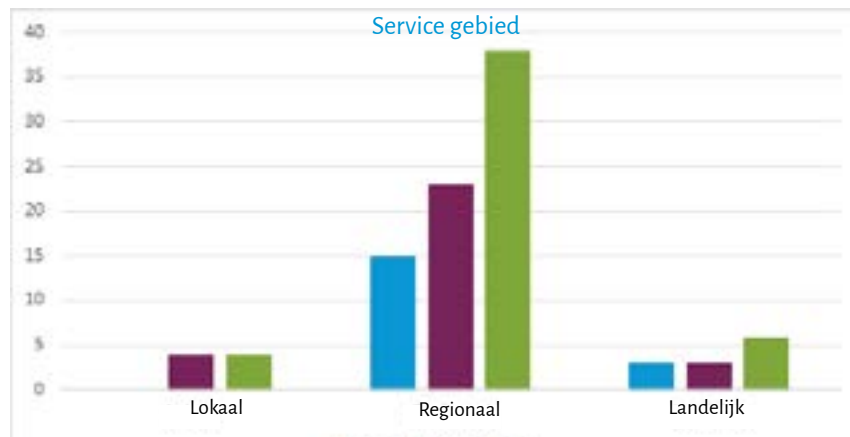
De gegevens in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de ingediende plannen en het is goed mogelijk dat verschillende samenwerkingsverbanden zich anders ontwikkelen dan gepland. DUO geeft overigens [online een overzicht van de toegekende aanvragen van 2014 en 2015](#).

Regionale spreiding naar landsdelen

De toegekende plannen zijn relatief goed gespreid over het land (de [website van Techniekpact](#) geeft de exacte indeling van de vijf landsdelen weer).

In de eerste aanvraagronde zijn plannen uit de Randstad, Zuidwest en de Noordvleugel, goed vertegenwoordigd. In de tweede aanvraagronde hebben Oost en Zuidoost een inhaalslag gemaakt. Vier initiatieven hebben een landelijke focus en zijn daarom niet regionaal gebonden.

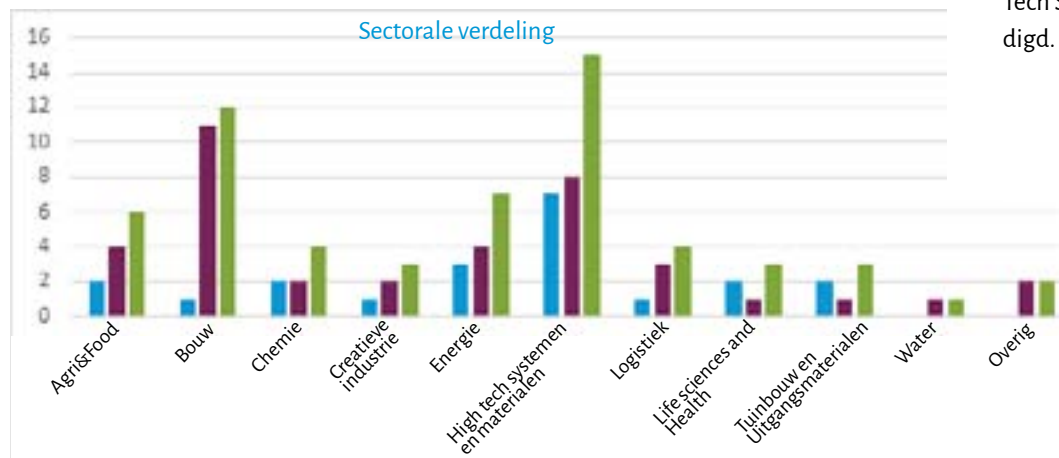

Servicegebied

Het grootste deel van de aanvragen voor het RIF richt zich logischerwijs op de ontwikkeling in de regio. Maar er zijn ook enkele plannen die zich op het hele land richten, en sinds 2015 ook pps'en die juist een kleiner, meer lokaal servicegebied hebben en zich bijvoorbeeld richten op het ontwikkelen van een locatie.

Sectorale verdeling

De initiatieven onder het RIF sluiten aan bij één, twee of zelfs meer sectoren. Opvallend is het grote aantal bouw-gerelateerde plannen in 2015 in vergelijking met 2014. Veel pps'en in de bouwsector spelen in op de transitie naar energieneutraal bouwen en op een tekort aan vakmensen in de sector. High Tech Systemen & Materialen (HTSM) is in beide rondes goed vertegenwoordigd. Zorg is daarentegen nog relatief ondervertegenwoordigd met 3 pps'en.

Legenda

- 2014
- 2015
- totaal

100% Duurzaam & Bouw- en Infracentrum

Binnen 100% Duurzaam wordt de Waddencampus Ameland opgericht: een living lab waar studenten, lokaal bedrijfsleven en burgers intersectoraal samenwerken aan duurzaamheid op dit Waddeneiland. In contrast met de lokale en intersectorale focus van 100% Duurzaam staat het Bouw- en Infracentrum, dat bestaat uit een regionaal centrum gericht op bouw-, infra en schilderopleidingen, én uit het centrum Civiele Betonbouw, welke vanuit haar specialisatie een landelijke focus heeft.

Specialisatie

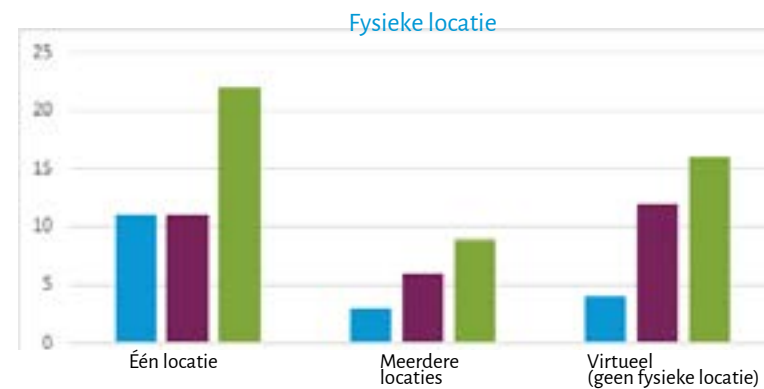
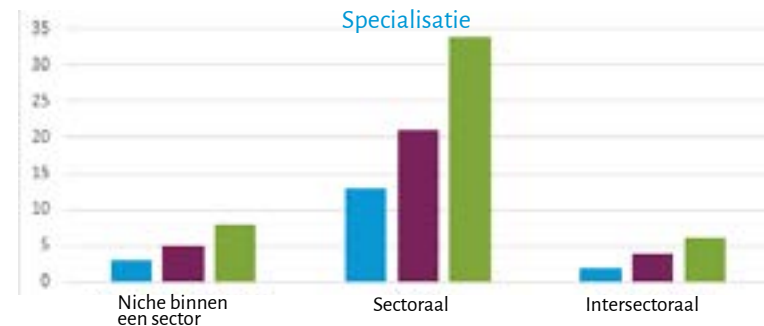
Samenwerkingsverbanden met een niche binnen een sector worden gekenmerkt door een focus op één of enkele opleidingen. Initiatieven met een sectorale focus, veruit de meesten, sluiten aan bij één van de topsectoren of een specifieke branche. Intersectorale constructies zoeken juist de verbinding tussen meerdere sectoren.

Fysieke locatie

Sommige pps'en zijn gecentreerd op één nieuwe of bestaande locatie, bijvoorbeeld op een ROC of een innovatiebroedplaats, terwijl anderen meerdere vestigingslocaties hebben. Opvallend is dat bijna de helft van de plannen geen "bordje aan de muur" krijgt en dus geen fysieke locatie heeft. Dit kan bijvoorbeeld een 'virtueel' samenwerkingsverband of kennisnetwerk zonder fysieke locatie.

Zorgboulevard Roosendaal & Masterplan MEI Zuid-Holland

Binnen de Zorg- en Welzijnsboulevard Roosendaal worden zorgonderwijs (het Kellebeek College) en diverse zorg- en welzijnsorganisaties onder een dak ondergebracht, zodat een proeftuin voor praktisch toepasbare zorginnovaties plus een leer- en werkomgeving voor een toekomstgerichte zorgeconomie ontstaat. Het Masterplan MEI Zuid-Holland is juist een netwerkorganisatie zonder fysieke locatie waar bedrijfsleven en onderwijs hun vraagstukken op het gebied van metaal- elektro-/energie- en installatietechniek met elkaar bespreken en afstemmen.

Legenda

- 2014
- 2015
- totaal

Gilde Nieuwe Stijl & PPS System Integrator

De doelgroep zet de toon bij Gilde Nieuwe Stijl. Deze pps heeft ten doel om jongeren uit een entree-opleiding te begeleiden naar grotere mogelijkheden op de arbeidsmarkt. De opleidingen worden aangeboden op de werkvloer van de aangesloten bedrijven (Gildes), verzorgd door bedrijfsmentoren, docenten en jobcoaches. PPS System Integrator richt zich juist geheel op mbo-4, en ontwikkelt met haar projectpartners de Middenkader Engineering door (herontwerp) tot een unieke cross-over opleiding System Integrator. Deze opleiding is volledig modulair opgebouwd en verbindt High Tech met haar maatschappelijke context. Hierbij speelt ook blended learning een grote rol.

Opleidingsniveau

De meeste pps'en richten zich op opleidingsniveau 2 tot en met 4. Maar er zijn ook enkele plannen die op alle opleidingsniveaus betrekking hebben of zich juist exclusief richten op mbo-4 opleidingen. In liefst 43 van de 47 gevallen is niveau 4 vertegenwoordigd, wat de behoefte aan goed opgeleide vakmensen onderschrijft. Een noviteit is Gilde Nieuwe Stijl, die zich exclusief op entree-opleidingen richt. Omdat de meeste pps'en zich op meerdere opleidingsniveaus tegelijk richten is de som van de gegevens zoals weergegeven in de tabel meer dan de totale hoeveelheid pps'en.

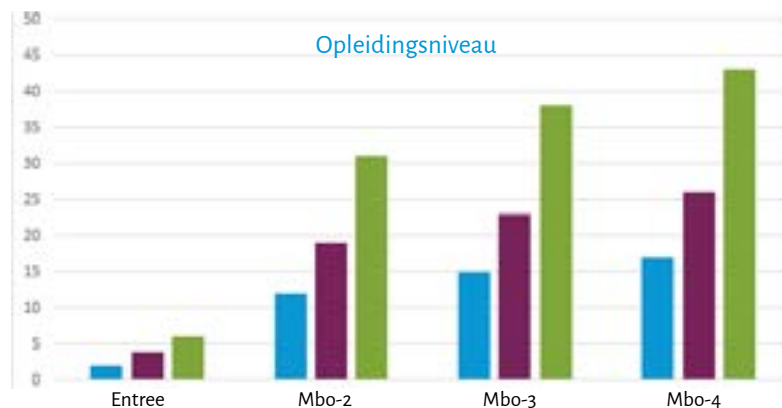
Typering

De samenwerkingsverbanden die voortkomen uit het RIF verschillen onderling behoorlijk. Allen hebben als doel om de aansluiting van onderwijs op de regionale arbeidsmarkt te verbeteren, maar vullen dit op uiteenlopende wijze in. Om dit beter in beeld te krijgen passen we de twee kernvragen die Platform Bèta Techniek gebruikt om de typologie van een pps te bepalen:

1. Wat is de *focus*? Waar zijn de activiteiten van primair op gericht?
2. Hoe is de *positionering* in de markt? Is een pps geïntegreerd binnen een onderwijsinstelling of is het een autonome organisatie?

Focus

De eerste dimensie betreft de focus: waar zijn de activiteiten van een centrum primair op gericht? Aan het ene uiterste bevinden zich pps'en die zich primair richten op een betere aansluiting van het initiële onderwijs, aan de andere kant staan de pps'en die zich hiernaast ook nadrukkelijk focussen op het versterken van het innovatievermogen van bedrijven.

Legenda

- 2014
- 2015
- totaal

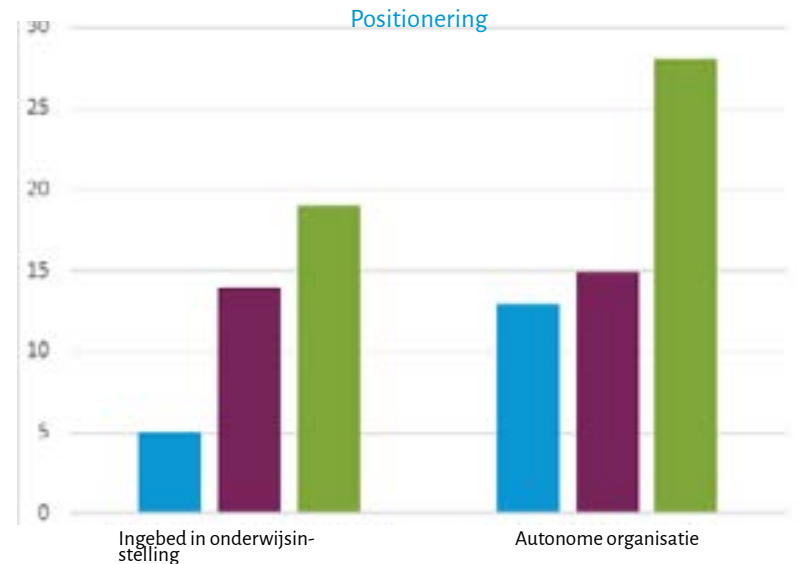
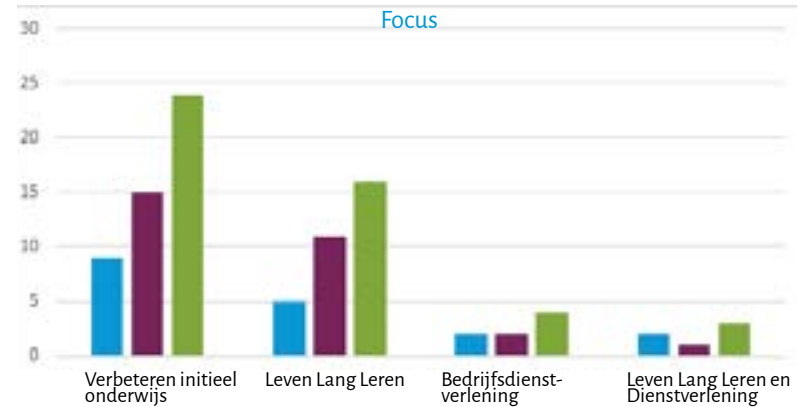
Een krappe meerderheid van de pps'en richt zich primair op het verbeteren van het initieel onderwijs. Zij hebben daarbij nog geen verdienmodel om de pps te verduurzamen voor het einde van de subsidieperiode. Aan de andere kant staan een behoorlijk aantal plannen dat al tijdens de subsidieperiode een verdienmodel ontwikkelt door middel van Leven Lang Leren en/of een andere vorm van dienstverlening aan arbeidsorganisaties. Er is geen duidelijk verschil in onderwijsgerichtheid tussen de al gestarte pps'en (2014) en de nog te starten pps'en (2015).

Positionering

De tweede dimensie is de positionering van pps'en in de markt. Aan het ene uiterste staan pps'en die integraal onderdeel zijn van een onderwijsinstelling, aan het andere uiterste staan pps'en die op zichzelf staande organisaties zijn. Het lijkt erop dat de pps'en van 2015 vaker gedomineerd worden door één partij. Dat is in de meeste gevallen een onderwijsinstelling, maar kan ook een brancheorganisatie of leerwerkbedrijf zijn. Bij deze onderverdeling is overigens de rechtsvorm buiten beschouwing gelaten.

innovatieve dienstverlening	Co-creator 7	Incubator 16
	Transformator 12	Facilitator 12
initieel onderwijs	geïntegreerd	autonoom
focus	positionering	

Dit is het archetype model voor samenwerkingsverbanden, ontwikkeld door Platform Bèta Techniek. De indeling hierboven is gemaakt op basis van de plannen. Benieuwd wat voor type uw centrum is? Doe de test binnenkort online op de website. Voor meer informatie over het model verwijzen wij u door naar de publicatie Fasemodel of het handboek Publiek Privaat Innoveren.

Legenda

- 2014
- 2015
- totaal

Een RIF-aanvraag...

- staat open voor voor alle sectoren en mbo-opleidingen
- dient een antwoord te zijn op een expliciete behoefte vanuit de regio
- moet een plan van aanpak, regionaal visiedocument, samenwerkingsovereenkomst, exploitatiebegroting (jaar 1 t/m4) en een meerjarenbegroting (jaar 5 t/m 8) te bevatten
- moet aantoonbaar commitment (in cash of in kind) van de samenwerkingspartners hebben
- kan al worden ingediend in eerstvolgende aanvraagperiode van 1 januari tot 1 februari 2016

Het blijkt dat de helft van de RIF-plannen innovatie-ambities die verder reiken dan het vernieuwen van het initieel onderwijs (transformeren en faciliteren). Kenmerkend voor deze groep is dat activiteiten als het bij- of omscholen van werknemers uit het bedrijfsleven of het uitvoeren van praktijkopdrachten al een integraal onderdeel van vormen van hun business model.

Context

De Centra beweging

Samenwerking in de triple-helix kreeg al eerder gestalte in de vorm van de Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV) voor het mbo en de Centres of Expertise (CoE) voor het hbo. Deze Centra kwamen voort uit de sectorinvesteringsplannen mbo van de Commissie Hermans en hbo van de Commissie De Boer. Daarin werd geconcludeerd dat het beroepsonderwijs onvoldoende ingebed is in het innovatieproces van bedrijven. Er werd bovendien geconcludeerd dat er een kwalitatieve en kwantitatieve mismatch was tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, die teruggedrongen moest worden. In twee tranches (2011 en 2012/2013) zijn destijds ongeveer 40 Centra gestart met een investeringsbijdrage vanuit de Rijksoverheid.

De samenwerkingsverbanden die voortkomen uit het RIF zijn vergelijkbaar met de eerder gestarte Centra, maar de diversiteit is groter. Zo staat het RIF open voor andere sectoren die niet specifiek door de rijksoverheid zijn

aangemerkt als topsector. Ook zijn er pps'en die kleinschaliger zijn in omvang of focus, en zich bijvoorbeeld primair richten op het vernieuwen van één bepaalde opleiding.

Toch is de gelijkenis tussen de intentie van zowel de investeringsbijdrage voor Centra als het Regionaal Investeringsfonds, opvallend. Datzelfde geldt voor ROC's die zonder subsidie van de Rijksoverheid een Centrum zijn gestart. Alles bij elkaar opgeteld heeft er zich inmiddels een netwerk gevormd van in totaal 99 samenwerkingsverbanden die de experimenteeruimte van het beroepsonderwijs van de toekomst vormen; in al zijn variatie.

FRIS & Techwise

De basis van FRIS is het praktijkleercentrum Techcovery (gevestigd in het Deltion College). FRIS richt zich op praktijkleren waarbij wordt aangesloten op de wensen vanuit het bedrijfsleven om het praktischer, realistischer en innovatiever vorm te geven. Er wordt gewerkt aan het professionaliseren van docenten en het opstarten van een bedrijfsbureau waar in samenspraak met de 4O's gewerkt wordt aan innovatieopdrachten uit het bedrijfsleven. FRIS is een goed voorbeeld van het archetype een 'Co-Creator' die innovatie in de regio bevordert.

Techwise is een consortium van high-tech bedrijven, ROC van Twente en Saxion dat zich richt op het opleveren van excellente mbo4+ vakmensen voor de regionale HTSM-sector. Omdat ze autonoom opereren, en zich daarnaast op innovatieve dienstverlening richten is Techwise een typische incubator.

Werkessie op 16 september

Op 16 september vond een werksessie plaats voor alle komende en afgekeurde RIF aanvragen. De uitkomsten van deze dag vindt u binnenkort op de website voor alle publiek-private samenwerkingen. Heeft u interesse in het indienen van een aanvraag voor het Regionaal Investeringsfonds of heeft u andere vragen over het RIF? Neem dan contact op met het Platform Bèta Techniek.

Test uzelf

Wilt u meer informatie over de typologieën van de Centra? In de komende weken zal een online test worden gelanceerd waarbij u middels stellingen kunt achterhalen wat voor type uw centrum is. Daarbij worden tevens tips op maat gegeven. Houd de website in de gaten voor de test.

Voor overige vragen en suggesties over de Connect neemt u contact op met Judith Vos via j.vos@deltapunt.nl.

Handige links

[Officiële regeling van het RIF](#)

[Website van het RIF](#)

[DUO landkaart RIF aanvragen 2014/2015](#)

[Landsdelen Techniekpact](#)

[Handboek Publiek Privaat Innoveren](#)

[Fasemodel en archetypes Centra](#)

[Website van het Zorgpact](#)

Meer informatie?

Platform Bèta Techniek

Lange Voorhout 20, 2514 EE Den Haag
Postbus 556, 2501 CN Den Haag

Of bezoek de website voor alle Centra en andere types van publiek private samenwerkingen:

publiekprivaatsamenwerken.nl

centresofexpertise.nl

centravorinnovatiefvakmanschap.nl

